

УДК 336.64

Тарас Лавренюк,
аспірант спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна;
ORCID ID 0009-0004-9355-0956
e-mail: taraslavrentk@gmail.com

<https://doi.org/10.29038/2786-4618-2025-01-97-105>

ВАРТІСНІ ЧИННИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Вступ. В умовах трансформаційних зрушень у глобальному економічному просторі та деструктивного впливу політико-економічних дисбалансів особливої актуальності набуває проблематика забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання через призму вартісно-орієнтованого підходу. Фінансова безпека як категорія макро- та мікроекономічної стійкості інтегрує в собі складний комплекс чинників, серед яких вартісні детермінанти відіграють системоутворюючу роль. Проте в умовах волатильності зовнішнього середовища, асиметрії інформаційних потоків, ерозії інвестиційного капіталу та ендегенної нестабільності управлінських рішень традиційні підходи до ідентифікації й оцінювання вартісних чинників втрачають свою релевантність.

Мета. Метою дослідження є обґрунтувати теоретико-методологічних засад і прикладних підходів до виявлення, оцінювання та оптимізації вартісних чинників, які впливають на рівень фінансової безпеки суб'єктів господарювання, з урахуванням сучасних ризиків та викликів економічного середовища.

Методи. У контексті дослідження вартісних чинників забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання методологічна база виступає ключовим детермінантом достовірності аналітичних висновків та релевантності прикладних рекомендацій. З огляду на комплексний характер предметної області, яка передбачає міждисциплінарне поєднання фінансового аналізу, управлінської економіки та стратегічного менеджменту, у роботі було застосовано сукупність загальнонаукових і спеціалізованих методів, що забезпечують високий рівень теоретико-методологічної верифікації отриманих результатів, а саме - метод контент-аналізу, метод індукції та дедукції, абстрактний метод, метод логічного узагальнення.

Результати. У статті розглянуто чинники фінансової безпеки та принципи їх функціонування. З'ясовано, що синергетична взаємодія між структурно-динамічними характеристиками витрат та системою стратегічного управління ризиками забезпечує генерацію стійких фінансових контурів. Доведено, що варіативність вартісних параметрів підлягає індикативній валідації через багатофакторний вплив зовнішніх та внутрішніх детермінант. Визначено критичні точки фінансової чутливості, пов'язані з перевищенням оптимального рівня витратної маржинальності. Доведено необхідність структуризації концепту фінансової безпеки в координатах вартісно-орієнтованої моделі управління.

Висновки. В сучасних умовах вартісні чинники виступають ключовими трансмісійними компонентами фінансової безпеки, детермінуючи рівень адаптивної стійкості суб'єкта господарювання до багатовекторних деструктивних імпульсів. Їх системна інтеграція в управлінський контур забезпечує формування гнучких механізмів внутрішньої фінансової компенсації та нейтралізації критичних відхилень у витратному середовищі.

Ключові слова: фінансова безпека, вартісні чинники, суб'єкти господарювання, економічна стійкість, структура витрат, ризик-менеджмент, управлінське моделювання.

Taras Lavreniuk,
PhD's degree student,
specialty 072 Finance, banking, insurance and join-stock market
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk, Ukraina

COST FACTORS OF ENSURING FINANCIAL SECURITY OF BUSINESS ENTITIES

Introduction. In the context of transformational shifts in the global economic space and the destructive impact of political and economic imbalances, the issue of ensuring the financial security of business entities through the prism of a value-oriented approach becomes particularly relevant. Financial security as a category of macro- and microeconomic stability integrates a complex set of factors, among which value determinants play a system-forming

role. However, in the context of volatility of the external environment, asymmetry of information flows, erosion of investment capital and endogenous instability of management decisions, traditional approaches to identifying and assessing value factors lose their relevance.

Purpose. The purpose of the study is to substantiate the theoretical and methodological principles and applied approaches to identifying, assessing and optimizing cost factors that affect the level of financial security of business entities, taking into account modern risks and challenges of the economic environment.

Methods. In the context of studying the cost factors of ensuring the financial security of business entities, the methodological base is a key determinant of the reliability of analytical conclusions and the relevance of applied recommendations. Given the complex nature of the subject area, which involves an interdisciplinary combination of financial analysis, managerial economics and strategic management, the work used a set of general scientific and specialized methods that ensure a high level of theoretical and methodological verification of the results obtained, namely - the method of content analysis, the method of induction and deduction, the abstract method, the method of logical generalization.

Results. The article examines the cost factors of financial security and the principles of their functioning. It is found that the synergistic interaction between the structural and dynamic characteristics of costs and the strategic risk management system ensures the generation of stable financial contours. It is proven that the variability of cost parameters is subject to indicative validation due to the multifactorial influence of external and internal determinants. Critical points of financial sensitivity associated with exceeding the optimal level of cost margin are identified. The need to structure the concept of financial security in the coordinates of a value-oriented management model is proven.

Conclusions. In modern conditions, cost factors act as key transmission components of financial security, determining the level of adaptive resistance of a business entity to multi-vector destructive impulses. Their systemic integration into the management circuit ensures the formation of flexible mechanisms of internal financial compensation and neutralization of critical deviations in the cost environment.

Keywords: financial security, cost factors, business entities, economic sustainability, cost structure, risk management, management modeling.

Jel Classification: G 32

Вступ. У сучасних умовах трансформаційних зрушень у глобальному економічному просторі та деструктивного впливу політико-економічних дисбалансів особливої актуальності набуває проблематика забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання через призму вартісно-орієнтованого підходу. Фінансова безпека як категорія макро- та мікроекономічної стійкості інтегрує в собі складний комплекс чинників, серед яких вартісні детермінанти відіграють системоутворюючу роль. Проте в умовах волатильності зовнішнього середовища, асиметрії інформаційних потоків, ерозії інвестиційного капіталу та ендегенної нестабільності управлінських рішень традиційні підходи до ідентифікації й оцінювання вартісних чинників втрачають свою релевантність.

Недостатній рівень інституційного реагування на девіації у фінансово-економічних показниках, а також фрагментарність методологічного апарату аналізу витратної структури суб'єктів господарювання ускладнює формування обґрунтованих стратегій ризик-менеджменту. Крім того, відсутність системної інтеграції між індикативним моніторингом фінансових потоків та механізмами превентивного регулювання спричиняє надмірну вразливість до фінансових шоків. У контексті зазначеного, постає необхідність наукового осмислення концептуальних засад вартісного забезпечення фінансової безпеки, адаптованого до сучасної парадигми економічної турбулентності.

З практичної точки зору сутність проблеми полягає в ідентифікації найбільш впливових вартісних параметрів, формуванні інтегрованих моделей їх взаємодії з показниками фінансової стабільності, а також у розробці інструментарію економіко-аналітичної валідації прийнятих управлінських рішень у площині підвищення рівня фінансової безпеки підприємства. Наявна фрагментарність підходів до класифікації та ранжування вартісних чинників унеможливорює формування цілісної архітектури механізмів адаптивного регулювання в умовах багатовекторного ризикового середовища. Підприємства потребують впровадження мультикритеріального аналізу та комплементарного поєднання якісних і кількісних показників, що дозволить трансформувати управлінські парадигми у бік проактивної фінансової політики. Також важливою складовою є синтез економіко-математичних моделей і когнітивно-інтерпретативних підходів, орієнтованих на формалізацію динамічних зв'язків між вартісною структурою господарської діяльності та параметрами фінансової стійкості.

Таким чином, зазначені проблеми обумовлюють актуальність дослідження принципів

діагностики внутрішніх дисбалансів, які впливають на фінансову безпеку суб'єктів господарювання для загального підвищення їх господарської результативності.

Огляд літератури. У сучасному науковому дискурсі вартісні чинники фінансової безпеки суб'єктів господарювання розглядаються як полідетерміновані категорії, що потребують системного міждисциплінарного підходу. Зокрема, у працях М. І. Дзямулича [1; 2; 3; 4] простежується послідовна еволюція концептуального осмислення ризико-орієнтованих механізмів забезпечення фінансової стійкості. Автор розкриває специфіку страхування інвестиційних проектів в умовах дестабілізації фінансових ринків, акцентуючи на потребі у превентивному інструментарії хеджування вартості капіталу. Крім того, у дослідженнях поглиблюється дана тематика через призму цифровізації бізнес-середовища транскордонних регіонів і диверсифікації інвестиційних ризиків, де вартісні аспекти постають як базис управлінської моделі. Додатково автор аналізує інструменти цифрового моніторингу ліквідності банків як чинника підвищення фінансової безпеки підприємств.

Також варто відзначити роботу О. В. Сташук [5], у якій проблематика податкового навантаження розглядається через призму інституційно-вартісної рівноваги, що дозволяє переосмислити парадигму фіскальної нейтральності в контексті фінансової безпеки. А у дослідженні О. А. Урбан [6], пропонується стратегічна рамка сталого розвитку, де аксіологічні параметри управління ресурсами безпосередньо корелюють з вартісними чинниками фінансової стабільності.

Доцільно також відзначити праці Т. О. Шматковської [7; 8; 9], яка ґрунтовно досліджує методологічні аспекти фінансово-економічної безпеки. У її роботах акцент зроблено на багатовимірній трактовці фінансової стійкості як детермінанти управлінських рішень. Авторка розкриває підходи до ідентифікації критичних точок створення вартості в умовах нестійкого фінансового середовища. В даному аспекті варто також звернути увагу на дослідження В. М. Якубів [10], у якому порушується проблематика цифрових трансформацій у стратегічному управлінні й платіжних системах як інструментів підвищення вартісної ефективності. Крім того, у статті О. Яцух [11] репрезентовано концепт інноваційного банківського менеджменту як компонента інтегральної фінансової безпеки, з урахуванням адаптації витратної політики до умов цифрової конвергенції.

Таким чином, огляд наявних напрацювань за даною проблематикою дозволяє виокремити домінантні наукові підходи до аналізу вартісних чинників через призму ризик-менеджменту, цифрових інструментів і стратегічного управління, які виступають аналітичною основою для подальшого формування парадигми фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Мета дослідження. Метою дослідження є обґрунтувати теоретико-методологічних засад і прикладних підходів до виявлення, оцінювання та оптимізації вартісних чинників, які впливають на рівень фінансової безпеки суб'єктів господарювання, з урахуванням сучасних ризиків та викликів економічного середовища.

Для досягнення мети у роботі поставлено такі завдання: а) дослідити теоретичні основи формування фінансової безпеки суб'єктів господарювання з акцентом на роль вартісних чинників у забезпеченні їх стійкості та конкурентоспроможності; б) проаналізувати практичні аспекти впливу структури витрат, собівартості продукції та ресурсного забезпечення на рівень фінансової безпеки вітчизняних підприємств у сучасних умовах; в) запропонувати організаційно-економічний механізм оптимізації вартісних чинників як інструменту посилення фінансової безпеки, з урахуванням ризиків зовнішнього середовища та внутрішніх управлінських рішень.

Матеріали і методи дослідження. У контексті дослідження вартісних чинників забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання методологічна база виступає ключовим детермінантом достовірності аналітичних висновків та релевантності прикладних рекомендацій. З огляду на комплексний характер предметної області, яка передбачає міждисциплінарне поєднання фінансового аналізу, управлінської економіки та стратегічного менеджменту, у роботі було застосовано сукупність загальнонаукових і спеціалізованих методів, що забезпечують високий рівень теоретико-методологічної верифікації отриманих результатів.

Метод контент-аналізу було використано для структурного опрацювання наукових джерел та нормативно-правової бази з метою ідентифікації домінантних підходів до класифікації й інтерпретації вартісних детермінант фінансової безпеки. Застосування цього методу дозволило виокремити семантичні маркери й концептуальні класифікатори, релевантні для подальшого структурно-функціонального моделювання. Особлива увага приділялась систематизації термінологічного апарату, що відображає феноменологію створення вартості в умовах ризикової економіки.

Методи індукції та дедукції використовувалися для побудови логіко-послідовної схеми переходу від емпіричних спостережень до узагальнених теоретичних моделей. Індуктивний підхід забезпечив оцінку взаємозв'язку між вартісною структурою підприємства та його фінансовою стійкістю, тоді як дедуктивна логіка дала змогу верифікувати дану гіпотезу в умовах симуляції змін параметрів зовнішнього середовища. Комбінація обох методів дозволила синтезувати причинно-наслідкові залежності між варіативністю витратних чинників і рівнем економічної безпеки.

Застосування абстрактного методу дало змогу ізолювати від другорядних впливів ключові вартісні категорії, які формують фінансову архітектуру підприємства. Такий підхід сприяв концептуалізації фінансової безпеки як синтетичного індикатора, що акумулює витратні, цінні та ресурсні характеристики у межах єдиної аналітичної системи координат.

Метод логічного узагальнення забезпечив інтеграцію отриманих результатів у цілісну аналітичну конструкцію з формуванням висновків, здатних до практичної апробації. У результаті було синтезовано організаційно-економічний механізм оптимізації вартісних чинників фінансової безпеки підприємства з урахуванням динаміки вартісних параметрів, ендогенних обмежень і стратегічної орієнтації на стабілізацію економічної поведінки суб'єкта господарювання в умовах турбулентного середовища.

Результати дослідження. У результаті проведеного дослідження було встановлено, що вартісні чинники фінансової безпеки функціонують у межах складної полісистемної матриці, де кожен структурний елемент – від питомих операційних витрат до трансакційних витрат – виконує інтеграційну роль у формуванні адаптивного фінансового потенціалу суб'єкта господарювання. З'ясовано, що синергетична взаємодія між структурно-динамічними характеристиками витрат та системою стратегічного управління ризиками забезпечує генерацію стійких фінансових контурів. На основі концептуального моделювання доведено, що варіативність вартісних параметрів підлягає індикативній валідації через багатофакторний вплив зовнішніх та внутрішніх детермінант, зокрема, інституційної мінливості, асиметрії ресурсного забезпечення та рівня деструктивної фінансової експозиції. За допомогою логіко-аналітичної трансформації визначено критичні точки фінансової чутливості, пов'язані з перевищенням оптимального рівня витратної маржинальності, що, своєю чергою, порушує механізми інституційної резистентності підприємства до екзогенних шоків. Доведено необхідність структуризації концепту фінансової безпеки в координатах вартісно-орієнтованої моделі управління.

Дискусія. Специфіка фінансового менеджменту та системи управління ризиками полягає у тому, що сутність чинників фінансової безпеки суб'єктів господарювання полягає в їх здатності впливати на параметри внутрішньої стабільності, адаптивності до змін зовнішнього середовища та загальної економічної резистентності. Вони формують функціональне середовище, у межах якого відбувається трансформація ресурсного потенціалу підприємства в системно організований фінансовий результат із мінімальним рівнем деструктивної експозиції. При цьому чинники фінансової безпеки не є сталими величинами – вони мають динамічну природу, яка проявляється у їхній чутливості до мультивекторного впливу економіко-фінансових, організаційно-структурних, управлінських та інституційно-правових імперативів.

На практиці такі чинники реалізуються через складну конфігурацію ендогенних і екзогенних змінних, що обумовлює потребу в їх ідентифікації та валідації за допомогою інструментарію системного аналізу та фінансового прогнозування. Їхня дія модулюється індикаторами вартості капіталу, структури витрат, ліквідності, прибутковості, обіговості активів, фінансового лівереджу, ризик-експозиції тощо, які функціонують як операціоналізовані параметри рівня фінансової безпеки.

Загальні ж принципи функціонування чинників фінансової безпеки ґрунтуються на ідеї їх інтегральної збалансованості та функціональної координації. Принцип системності передбачає взаємозв'язок чинників у межах єдиної фінансово-економічної платформи, де зміна одного елементу провокує ланцюгову реакцію в інших. Натомість принцип адаптивності зумовлює необхідність оперативної реакції на зміну параметрів середовища через інституціоналізацію механізмів стійкого саморегулювання. Загальна ж сутність чинників розкривається через мультикритеріальність, яка вимагає одночасного урахування кількох детермінант фінансового впливу, що запобігає викривленню оцінки ризиків та необґрунтованим управлінським рішенням. Крім того, вагомого значення у таких умовах набуває пріоритетність ресурсозбереження та оптимізації витратної структури, яка забезпечує орієнтацію підприємства на довгострокову фінансову стійкість із урахуванням вартісно-центричних підходів до управління.

Синергетична взаємодія між структурно-динамічними характеристиками витрат та системою стратегічного управління ризиками забезпечує формування стійких фінансових контурів завдяки ефекту нелінійної інтеграції внутрішніх ресурсно-функціональних потоків та адаптивного регулювання екзогенно детермінованих загроз. При цьому витратна структура трансформується під впливом змін у внутрішньому і зовнішньому середовищі, і тому виступає не лише як пасивний елемент калькуляційного аналізу, але і як активний тригер трансформацій у фінансовій архітектоніці суб'єкта господарювання. Відповідно, її динамічні параметри, зокрема рівень маржинальності, частка постійних і змінних витрат, темпи зростання операційних витрат тощо, формують операційний базис для побудови системи стратегічної резистентності до ризикових деструкцій.

У свою чергу, стратегічне управління ризиками, інтегроване у фінансово-економічну парадигму підприємства, дозволяє інтерпретувати варіативність витратних показників як детермінанту для формалізації сценарного прогнозування та розробки превентивно-компенсаторних механізмів. У межах синергетичної взаємодії ці дві компоненти функціонують як елементи єдиної системи фінансової стабілізації: динаміка витрат ініціює тригерні точки управлінської реакції, тоді як ризик-менеджмент моделює регуляторні імпульси для внутрішнього балансування фінансових потоків (табл. 1).

Таблиця 1

Синергетична взаємодія управління витратами та ризик-менеджменту підприємства

Тригерні точки управління витратами	Регуляторні імпульси балансування фінансових потоків в системі ризик-менеджменту
Перевищення нормативного рівня операційних витрат	Ініціювання сценарного моделювання для оптимізації витратних потоків
Дисбаланс між постійними і змінними витратами	Активізація механізмів внутрішнього перерозподілу ресурсів
Зниження рівня маржинальності продукції	Застосування адаптивного бюджетування в умовах ризику
Нестабільність цінових індикаторів закупівель	Формування страхових резервів для компенсації вартості
Порушення структури грошових потоків	Реалізація системи превентивного контролінгу
Надмірна частка непродуктивних витрат	Запровадження процедури економіко-аналітичної ревізії
Темпи зростання витрат перевищують динаміку доходів	Імплементация антикризових фінансових стратегій

Джерело: сформовано автором на основі [3; 7]

Як бачимо, завдяки синергетичному ефекту відбувається генерація стійких фінансових контурів, які характеризуються високим рівнем саморегуляції, внутрішньої когерентності та здатністю до оперативної реконфігурації в умовах турбулентного середовища. Тому така взаємодія забезпечує емерджентну появу нової якості фінансової стійкості, яка є не просто сумою стабілізуючих факторів, а проявом їх системної кооперації. В даному контексті ключового значення набувають методи ітеративного контролінгу та когнітивного моделювання, які дозволяють детально картографувати вплив змін у структурі витрат на конфігурацію ризиків, трансформуючи їх із загроз у керовані параметри фінансової безпеки підприємства.

Втім, необхідно зазначити, що варіативність вартісних параметрів насправді підлягає індикативній валідації у зв'язку з їх високим ступенем чутливості до поліструктурного впливу зовнішніх і внутрішніх детермінант, які діють у багатовимірному економічному середовищі. Мається на увазі, що вартісні показники не функціонують в ізоляції, а є динамічними інтеграторами взаємопов'язаних змін у фінансово-ресурсному, операційному та інституційному секторах підприємства, що вимагає системної актуалізації методології їх оцінювання. Тому в межах адаптивного управління, кожен варіативний параметр повинен бути валідований як індикатор, що репрезентує не лише внутрішню вартісну ефективність, але й реактивну здатність підприємства до впливу екзогенних збурень.

Водночас необхідно враховувати що багатофакторний характер впливу передбачає необхідність одночасного врахування таких факторів, як інституційна кон'юнктура, макроекономічна волатильність, транзакційна невизначеність, структурна асиметрія ринкових сигналів тощо. У таких

умовах індикативна валідація забезпечує формалізацію системи раннього попередження про можливі деструкції фінансової рівноваги, ґрунтуючись на порогових значеннях, динамічних трендах і граничних коефіцієнтах формування вартості. Саме тому процес ідентифікації відхилень та їх типологізації стає невід'ємним елементом стратегічного контролінгу й фінансової експертизи. Таким чином, приходимо до думки, що індикативна валідація варіативності вартісних параметрів виступає не лише інструментом економетричного моніторингу, але й основою для прийняття проактивних рішень у контексті забезпечення фінансової безпеки суб'єкта господарювання.

Втім, в контексті забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання надзвичайно важливим є виявлення зон підвищеної фінансової чутливості, які формуються під впливом дисбалансів у структурі витрат підприємства. Зокрема, перевищення оптимального рівня витратної маржинальності функціонує як тригер деструктивних трансформацій, які порушують системну цілісність внутрішнього фінансового механізму. Тому для виявлення таких феноменів доцільним є застосування логіко-аналітичної трансформації як інструменту виявлення латентних деформацій у співвідношенні витрат, доходів і прибутковості, здатних генерувати критичні ризики в умовах екзогенного навантаження. Такий підхід виступає інструментом глибокої аналітики процесів формування вартості і дозволяє ідентифікувати критичні точки фінансової чутливості, які виникають у результаті перевищення оптимального рівня витратної маржинальності. Відповідно, у межах цієї трансформації здійснюється конвертація складних взаємозв'язків між витратними параметрами та індикаторами фінансової стійкості в структуровану систему ризик-орієнтованих відхилень, здатних дестабілізувати контури функціональної рівноваги підприємства.

На практиці критичні точки чутливості проявляються на рівні порушення кумулятивної відповідності між граничним доходом і питомими витратами, що призводить до ерозії операційної ефективності та зниження мультиплікативного ефекту від використання виробничих ресурсів. Надмірне зростання витратної складової без пропорційного зростання маржинального прибутку трансформується в латентну загрозу деструкції інституційної резистентності підприємства до екзогенних шоків, зокрема до ринкової турбулентності та девальваційних коливань.

У процесі логіко-аналітичного структурування нами ідентифіковано, що перевищення оптимальної маржинальності призводить до компрометації буферних механізмів фінансової адаптації, знижуючи здатність підприємства до стратегічної реакції в умовах ризикового середовища. Також таке перевищення спричиняє деструкцію системного балансу між потенціалом генерування доходу і витратною адаптивністю підприємства. Такий дисбаланс призводить до компрометації буферних механізмів фінансової адаптації, які в нормальних умовах забезпечують акумуляцію ресурсів для нейтралізації екзогенних ризиків. Надмірна маржинальність може свідчити про нераціональну ресурсну концентрацію або деформацію цінової політики, що порушує механізми внутрішньої стабілізації. У результаті знижується здатність підприємства до стратегічної реакції, втрачається гнучкість антикризових інтервенцій, а також сповільнюється адаптація до змін у ризиковому середовищі, що підвищує ймовірність фінансової деструкції. Це, у свою чергу, зумовлює інверсію у функціонуванні системи антикризового управління та активує фазу прогресуючої нестійкості фінансових потоків. Таким чином, виявлені критичні точки повинні бути інтегровані у систему ризик-індикаторів для оперативного скринінгу та стратегічної інтервенції на рівні управлінських рішень.

Отже, у контексті трансформаційної парадигми управління підприємницькими системами та підвищеної турбулентності зовнішнього середовища, актуалізується потреба у формуванні багаторівневого організаційно-економічного механізму оптимізації вартісних чинників як системоутворюючого інструменту забезпечення фінансової безпеки. При цьому такий механізм повинен інтегрувати інваріантно-адаптивні підсистеми аналітичної рефлексії, ризик-орієнтованого регулювання та стратегічної реконфігурації в умовах поліструктурної невизначеності. Водночас його архітектоніка має базуватися не лише на концептах когнітивної інтерпретативності чи параметричної синергетики, але й на функціонально-матричній ідентифікації маржинальних деформацій у процесах формування вартості, що дозволяє забезпечити комплексну реактивність внутрішніх фінансових контурів на ендогенно-екзогенні імпульси дестабілізації бізнес-середовища (рис. 1).

Рис. 1. Організаційно-економічний механізм оптимізації вартісних чинників як інструменту посилення фінансової безпеки підприємства
Джерело: розроблено автором

Як бачимо, пропонуваній організаційно-економічний механізм репрезентує собою емерджентну конструкцію взаємозалежних функціональних блоків, орієнтованих на уніфікацію інструментарію індикативного скринінгу та рефлексивної компенсації вартісно-чутливих зон управлінської нестабільності. Його імплементація дозволить підприємствам нівелювати ефекти фінансової ентропії та забезпечити високий рівень ресурсно-економічної стійкості в умовах ризикогенних флуктуацій ринкового середовища. Тому зазначений механізм виступає детермінантою проактивного управління вартісною складовою фінансової безпеки в межах парадигми стратегічної динамічності господарських систем.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, приходимо до висновку, що вартісні чинники виступають ключовими трансмісійними компонентами фінансової безпеки, детермінуючи рівень адаптивної стійкості суб'єкта господарювання до багатовекторних деструктивних імпульсів. Їх системна інтеграція в управлінський контур забезпечує формування гнучких механізмів внутрішньої фінансової компенсації та нейтралізації критичних відхилень у витратному середовищі.

Тому зміщення акценту до вартісно-центричних моделей управління дозволяє реалізувати мультипараметричне сканування фінансових деформацій, сприяючи крос-функціональній реорганізації ресурсних потоків і стабілізації контурів економічної рівноваги на підприємстві. При цьому формалізація детермінант варіативності витрат потребує їх аналітико-прогностичної валідації з урахуванням інституційної конфігурації ризиків. Отже, синергетичне поєднання структурно-динамічного аналізу витрат із механізмами ризик-менеджменту створює фундамент для побудови проактивної моделі фінансової безпеки, орієнтованої на стійкість, резистентність і стратегічну керованість процесами формування вартості.

Джерела та література

1. Дзямулич М. І. Особливості страхування інвестиційних проєктів в умовах нестабільності фінансових ринків. *Економічний форум*. 2011. №1. С. 185–189.
2. Дзямулич М. І., Рейкін Ю. Ю. Цифровізація бізнес-середовища транскордонних регіонів України та Польщі в рамках євроінтеграції. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. №5 (14). С. 248–252.
3. Дзямулич М. І., Чиж Н. М. Страхування інвестицій та диверсифікація інвестиційних ризиків. *«Економічні науки». Серія «Облік і фінанси»*. 2013. № 10(37). С. 21–26.
4. Dziamulych M., Krupka I., Andruschak Y., Petyk M., Paslavska R., Grudzevych Y., Martyniuk R. Banking liquidity risk management in Ukraine based on the application of digital and information technologies. *AD ALTA: Journal of interdisciplinary research*. 2022. Vol. 12(2). Special Issue XXIX. Pp. 102-107.
5. Стащук, О., Бояр, А., Дзямулич, М. Специфіка формування податкової політики при розробці вуглецевого податку. *Економіка та суспільство*. 2021. №31.
6. Урбан О. А., Дзямулич М. І., Чиж Н. М. Концепція сталого розвитку в умовах глобалізації світової економіки. *Економічний форум*. 2023. №2. С. 47-52.
7. Шматковська Т. О., Зінчук М. О. Щодо проблематики трактування фінансової стійкості в системі управління діяльністю підприємства. *Актуальні питання економічних наук : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 13-14 березня 2015 р. Київ, Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2015. Ч.1. С. 34–36.*
8. Шматковська Т. О., Оліферчук К. С. До проблематики формування та оцінювання фінансово-економічної безпеки в системі управління підприємством. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. №5. С. 641–643.
9. Shmatkovska T., Volynets L., Dielini M., Magopets O., Kopchykova I., Kytaichuk T., Popova Yu. Strategic management of the enterprise using the system of strategic management accounting in conditions of sustainable development. *AD ALTA: Journal of interdisciplinary research*. 2022. Vol. 12(2). Special Issue XXIX. Pp. 123–128.
10. Yakubiv V., Sodoma R., Shmatkovska T., Dziamulych M., Brodska I. Digitalization of Payment Systems in Ukraine. *International Journal of Recent Technology and Engineering*. 2020. Vol. 8(5). Pp. 4590–4596.
11. Yatsukh O., Demchenko I., Ilnytskyu D., Tsap V., Shmatkovska T. Management of banking innovations in the conditions of digitalization. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2021. Vol. 11(1). Special Issue XVII. Pp. 123–127.
12. Стащук О., Шикун В. Фінансова безпека суб'єктів господарювання сектора малого підприємництва. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*, 2024. 1(37), 105-110. <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-01-105-110>

References

1. Dziamulych, M. I. (2011) Osoblyvosti strakhuvannya investytsiinykh proektiv v umovakh nestabilnosti finansovykh rynkiv [Peculiarities of insurance of investment projects in conditions of instability of financial markets]. *Ekonomichnyi forum – Economic forum*. Vol. 1. Pp. 185–189 [in Ukrainian].
2. Dziamulych, M. I., & Reikin, Yu. Yu. (2024). Tsyfrovizatsiia biznes-seredovishcha transkordonnykh rehioniv Ukrainy ta Polshchi v ramkakh evrointehratsii [Digitalization of the business environment of cross-border regions of Ukraine and Poland within the framework of European integration]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka – Digital economy and economic security* Vol. 5(14). Pp. 248–252 [in Ukrainian].
3. Dziamulych, M. I. & Chyzh, N. M. (2013) Strakhuvannya investytsiy ta dyversyfikatsiia investytsiinykh ryzykiv [Investment insurance and diversification of investment risks]. "Ekonomichni nauky". "Oblik ta finansy" series – "Economic Sciences". Series "Accounting and Finance". Vol. 10(37). Pp. 21–26 [in Ukrainian].
4. Dziamulych, M., Krupka, I., Andruschak, Y., Petyk, M., Paslavska, R., Grudzevych, Y., & Martyniuk, R. (2022). Banking liquidity risk management in Ukraine based on the application of digital and information technologies. *AD ALTA: Journal of interdisciplinary research*. Vol. 12(2). Special Issue XXIX. Pp. 102-107.
5. Stashchuk, O., Boiar, A., & Dziamulych, M. (2021). Spetsyfika formuvannya podatkovoi politykb pry rozrobtsi vuhletseвого podatku [The specifics of tax policy in the development of carbon tax]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*. Vol. 31 [in Ukrainian].
6. Urban, O. A., Dziamulych, M. I., & Chyzh, N. M. (2023). Kontseptsia stalogo rozvytku v umovakh globalozatsii svitovoi ekonomiky [The concept of sustainable development in the conditions of globalization of the world economy]. *Ekonomichnyi forum – Economic forum*. Vol. 2. Pp. 47–52 [in Ukrainian].
7. Shmatkovska, T. O., & Zinchuk, M. O. (2015). Shchodo problematyky traktuvannya finansovoi stiiykosti v systemi upravlinnia diialnistiu pidpriemstva [Regarding the problems of interpretation of financial stability in the

management system of the enterprise]. Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk : materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Current issues of economic sciences: materials of the 2nd International Scientific and Practical Conference, March 13-14, 2015. Kyiv, Kherson: "Helvetyka" Publishing House. Part. 1. Pp. 34-36 [in Ukrainian].

8. Shmatkovska, T. O., & Oliferchuk, K. S. (2015). Do problematyky formuvannia ta otsiniuvannia finansovo-ekonomichnoi bezpeky v systemi upravlinnia pidpriemstvom [To the problems of formation and assessment of financial and economic security in the enterprise management system]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*. 2015. №5. S. 641-643 [in Ukrainian].

9. Shmatkovska, T., Volynets, L., Dielini, M., Magopets, O., Kopchukova, I., Kytaichuk, T., & Popova, Yu. (2022). Strategic management of the enterprise using the system of strategic management accounting in conditions of sustainable development. *AD ALTA: Journal of interdisciplinary research*. Vol. 12(2). Special Issue XXIX. Pp. 123–128.

10. Yakubiv V., Sodoma R., Shmatkovska T., Dziamulych M., & Brodska I. (2020). Digitalization of Payment Systems in Ukraine. *International Journal of Recent Technology and Engineering*. Vol. 8(5). Pp. 4590–4596.

11. Yatsukh, O., Demchenko, I., Ilnytsky, D., Tsap, V., & Shmatkovska, T. (2021). Management of banking innovations in the conditions of digitalization. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. Vol. 11(1). Special Issue XVII. Pp. 123–127.

12. Stashchuk O., Shykun V. Finansova bezpeka sub'yektiv hospodaryuvannya sektora maloho pidpryyemnytstva [Financial security of business entities in the small business sector]. *Ekonomichnyy chasopys Volyns'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky - Economic Journal of the Lesya Ukrainka Volyn National University*, 2024. 1(37), 105-110. <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-01-105-110> [in Ukrainian].

Одержано статтю: 15.03.2025
Прийнято до друку: 20.03.2025